

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 13.6.2024.
JOIN(2024) 19 final

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Makao Īpašās Pārvaldes Apgabals:

2023. gada ziņojums

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

MAKAO ĪPAŠĀS PĀRVALDES APGABALS:

2023. GADA ZIŅOJUMS

Kopsavilkums

Kopš Makao nodošanas Ķīnas Tautas Republikai 1999. gadā Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis ir cieši sekojušas līdz politiskajiem un ekonomiskajiem notikumiem Makao Īpašās Pārvaldes Apgabalā (ĪPA), kas risinājušies atbilstīgi principam “viena valsts, divas sistēmas”. ES atbalsta šo principu un tā īstenošanu saskaņā ar Pamatlikumu, kura mērķis ir nodrošināt, lai dzīvesveids, tiesiskums un pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzība Makao paliktu nemainīga līdz 2049. gadam.

Šis gada ziņojums, kas aptver 2023. gadu, ir izdots saskaņā ar 1999. gadā Eiropas Parlamentam izteikto apņemšanos.

2023. gadā tūpinājās sairums Makao autonomijas līmenī un tiesībās un brīvībās, kas aizsargājamas vismaz līdz 2049. gadam.

Makao 2023. gadā pieņēma vairākus jaunus likumus, īstenojot politisko doktrīnu “Makao pārvalda patrioti”, tajā skaitā 2009. gada Nacionālās drošības likuma grozījumu un atjauninātu Galvenās amatpersonas vēlēšanu likumu. 4. decembrī Likumdošanas asamblejā pirmajā lasījumā tika pieņemts “Grozījums Makao Īpašās Pārvaldes Apgabala Likumdošanas asamblejas vēlēšanu likumā”. Jaunie tiesību akti vēl vairāk ierobežo plurālismu gan politikā, gan plašākā sabiedrībā.

Pēc izteiktas lejupslīdes 2022. gadā Makao ekonomikā **atsākās izaugsme**. IKP 2023. gada pirmajos trijos ceturkšņos palielinājās par 77,8 % salīdzinājumā ar atbilstošo periodu iepriekšējā gadā. To veicināja tūristu atgriešanās pēc stingro Covid-19 ierobežojumu atcelšanas Makao un kontinentālajā Ķīnā. Tomēr Makao ekonomikai **vēl ir jāatgūstas, lai sasniegtu pirmspandēmijas līmeni**. IKP ir samazinājies par 22,6 % salīdzinājumā ar 2019. gada līmeni, apmeklētāju skaits ir samazinājies par 28 %, bet ieņēmumi no azartspēlēm ir sarukuši par 37,4 %. Makao ir salīdzinoši zems bezdarba līmenis (2,7 %) un inflācija (0,9 %).

ES joprojām bija Makao lielākā preču tirdzniecības partnere (2023. gadā) un tās ceturtais lielākais ārvalstu ieguldījumu avots (2022. gadā).

ES birojs Honkongā un Makao atjaunoja kontaktus ar Makao, tiklīdz iestādes februāra sākumā atcēla ceļošanas ierobežojumus starp Honkongu un Makao. ES birojs kopā ar Eiropas Tirdzniecības palātu organizēja tirdzniecībai un ilgtspējai veltītu pasākumu, kurā piedalījās Makao ekonomikas un finanšu sekretārs.

I. Politiskās un sociālās norises

Makao Likumdošanas asambleja 2023. gadā pieņēma vairākus valdības ierosinātus likumprojektus, kuru mērķis bija īstenot doktrīnu “Makao pārvalda patrioti”, vēl vairāk ierobežojot plurālismu.

Makao Likumdošanas asambleja 18. decembrī otrajā un pēdējā lasījumā pieņēma likumprojektu “**Grozījums Likumā Nr. 2/2009 — Likums par nacionālās drošības aizsardzību**” (Nacionālās drošības likums). Likums stājās spēkā 30. maijā. 2023. gada 31. decembrī tas vēl nebija piemērots.

Grozījums tika ieviests pēc tam, kad centrālā valdība 2020. gadā Honkongai bija piemērojusi Nacionālās drošības likumu. Tāpat kā Honkongas gadījumā ar grozījumu ir paplašināta Makao Nacionālās drošības likuma darbības joma.

Piemēram, termina “atdalīšanās” juridiskā definīcija atjauninātajā likumā attiecas uz “nevardarbīgām” darbībām. Iepriekš tas attiecās tikai uz “vardarbīgām un citām nopietnām nelikumīgām darbībām”. Ir paplašināta arī apsūdzību joma saistībā ar “darbībām valdības gāšanai”, iekļaujot valsts režīmu, t. i., sociālistisko sistēmu, kuras priekšgalā ir Ķīnas Komunistiskā partija, nevis tikai Centrālo tautas valdību. Ja iepriekš likums reglamentēja vienīgi “ārvalstu politisko organizāciju” darbību, kuras apdraud valsts drošību, tad tagad tas attiecas uz darbībām, ko veic “organizācijas ārpus Makao”. Tagad likums ir piemērojams arī ārpus Makao teritorijas. Maksimālais cietumsods joprojām ir 25 gadi. Atšķirībā no Honkongas centrālā valdība līdz 2023. gada beigām vēl nebija Makao izveidojusi Nacionālās drošības biroju.

Makao Žurnālistu asociācija 23. martā iesniedza likumdevējam komentāru par šo likumprojektu. Asociācija tajā norādīja, ka ierosinātais likumprojekts “var būtiski ietekmēt Makao preses un vārda brīvību un sabiedrības tiesības zināt”, jo dažas juridiskās definīcijas ir “neskaidras”.

Leģislatīvā asambleja kā papildinājumu Nacionālās drošības likuma grozījumam 14. decembrī otrajā lasījumā pieņēma “**Likumu par valsts noslēpuma aizsardzību**”. Jaunais likums pilnvaro galveno amatpersonu noteikt, vai konkrētā informācija ir “valsts noslēpums” un cik ilgi tai ir jāpaliek konfidencialai. Tajā ir uzskaitīti arī astoņi gadījumi, kas būtu jāuzskata par valsts noslēpumu, ja informācijas izpaušana saistībā ar tiem varētu kaitēt valsts drošībai un interesēm, tajā skaitā Makao valdības “slepenie apsvērumi svarīgā lēmumā” un slepena informācija, kas attiecas uz darbībām, ko Makao valdība veikusi, lai aizsargātu nacionālo drošību un izmeklētu noziedzīgus nodarījumus. Likums stāsies spēkā 2024. gada 1. jūnijā.

Leģislatīvā asambleja 14. decembrī otrajā lasījumā pieņēma arī “**Grozījumu Likumā Nr. 3/2004 — Galvenās amatpersonas vēlēšanu likums**”. Likums stājās spēkā 2024. gada 1. janvārī. Pirms tam 4. decembrī Leģislatīvā asambleja pirmajā lasījumā pieņēma “**Grozījumu Makao Īpašās Pārvaldes Apgabala Likumdošanas asamblejas vēlēšanu likumā**”. Abu likumprojektu apspriešanas dokumentā valdība pamatoja tiesību aktu atjauninājumus, norādot uz nepieciešamību turpināt īstenot principu “Makao pārvalda patrioti”, kā arī “jaunu prasību un jaunu uzdevumu īstenošanu nacionālās drošības aizsardzības jomā”.

Ar grozītajiem vēlēšanu likumiem tika ieviesti pārbaudes mehānismi galvenās amatpersonas, Galvenās amatpersonas vēlēšanu komitejas un Likumdošanas asamblejas vēlēšanās. Makao Nacionālās drošības komiteja tagad izdos “juridiski saistošus atzinumus” Vēlēšanu lietu komisijai, lai noteiktu, vai kandidāti, kas piedalās šajās trijās vēlēšanās, ievēro Pamatlikumu un apņemas būt uzticīgi Makao Īpašās Pārvaldes Apgabalam (ĪPA). Lēmumu nevar pārsūdzēt tiesā.

Makao jau ir Nacionālās drošības komiteja, kas izveidota 2018. gadā saskaņā ar Nacionālās drošības likumu. Tās priekšsēdētājs ir galvenā amatpersona *Ho Iat Seng*, padomnieks nacionālās drošības jautājumos ir Pekinas Sadarbības biroja Makao direktors *Zheng Xincong*, bet vēl divi Sadarbības biroja locekļi ir tehniskie padomnieki nacionālās drošības jautājumos. Jaunā kārtība dod Pekinas amatpersonām iespēju piedalīties Makao vietējās vēlēšanās.

Likumā, kas pieņemts, lai grozītu galvenās amatpersonas vēlēšanu sistēmu, un ierosinātajā likumprojektā par Likumdošanas asamblejas vēlēšanu sistēmu ir noteikti septiņi kritēriji, kas Nacionālās drošības komitejai jāņem vērā, pārbaudot kandidāta tiesības kandidēt vēlēšanās.

Ja tiek konstatēts, ka kāds no kandidātiem neievēro Makao Pamatlikumu vai nav apņēmis būt uzticīgs Ķīnas Tautas Republikas Makao ĪPA, viņam ir aizliegts kandidēt vēlēšanās piecus gadus. Atbilstoši šim grozījumam citu personu mudināšana nebalsot, tukšu balsošanas biļetenu nodošana un biļetena sabojāšana tiek uzskatīta par pārkāpumu, par kuru maksimālais sods ir brīvības atņemšanas uz trīs gadiem.

Likumdošanas procesa laikā saistībā ar šiem grozījumiem valdība no 15. jūnija līdz 29. jūlijam organizēja 45 dienu ilgu apspriešanos. Tika organizētas astoņas apspriešanās sesijas, tajā skaitā divas, kas bija pieejamas sabiedrībai. Kopumā tika saņemts 571 priekšlikums, tostarp ierosināti 6112 darbības virzieni, no kuriem 2439 bija saistīti ar galvenās amatpersonas vēlēšanu likumu un 3673 — ar Likumdošanas asamblejas vēlēšanu likumu. Ziņojumā par apspriešanos iekļautā informācija liecina, ka lielākoties priekšlikumos tika pausts pārlicinošs atbalsts grozījumiem.

Galvenā amatpersona savā ikgadējā politikas uzrunā 14. novembrī paziņoja, ka valdība 2024. gadā iesniegs apspriešanai likumu, kas reglamentēs valsts amatpersonu zvērestu nodošanu (“**Grozījums Likumā Nr. 4/1999 — Likums par zvērestiem, stājoties amatā**”), norādot uz nepieciešamību turpināt īstenot politisko doktrīnu “Makao pārvalda patrioti”.

No 2023. gada 18. aprīļa līdz 27. aprīlim galvenā amatpersona apmeklēja Portugāli, Luksemburgu un Beļģiju.

Tajā pašā laikā portugāļu kopienas pārstāvjiem Makao pagājušajā gadā bija grūtības saņemt uzturēšanās atļaujas. Galvenā amatpersona 1. oktobrī paziņoja, ka Makao un Lisabonai ir atšķirīgi viedokļi par to, vai Portugāles pilsoņi varētu saņemt Makao iedzīvotāja personas apliecību uzreiz pēc ierašanās un vai viņi pēc septiņiem gadiem varētu iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

Lai gan portugāļu valoda ir Makao oficiālā valoda, martā likumdevējs *Che Sai Wang* publiski pauda nožēlu par to, ka izpildvaras, likumdošanas un tiesu iestādēs ir pastāvīgi jāsaskaras ar ierobežojumiem tās lietošanā.

Jūnijā sociālo lietu un kultūras sekretārs iepazīstināja ar plānu sākt četru gadu portugāļu valodas apmācības kursus skolēniem, kuri iegūst vidusskolas 3. (skolēni vecumā no 14 līdz 15 gadiem) un 4. līmeņa (skolēni vecumā no 15 līdz 16 gadiem) izglītību un kuri plāno iegūt augstāko izglītību Portugālē, lai sagatavotu viņus turpmākām portugāļu valodas studijām.

ASV Kongress 14. decembrī pieņēma 2024. gada Nacionālās aizsardzības pilnvarojuma likumu, kurā Ķīnas Tautas Republika — arī Makao — bija minēta kā “ārējs pretinieks”, ierindojojot to vienā sarakstā ar Kubu, Irānu, Ziemeļkoreju, Krieviju un Venecuēlu.

Covid-19 pandēmijas ietekme

Visi ar Covid-19 saistītie ceļošanas ierobežojumi starp kontinentālo Ķīnu, Makao un Honkongu tika atcelti 6. februārī. Mobilā lietotne “Macau Health Code” 27. martā zaudēja aktualitāti. 28. aprīlī iestādes atcēla prasību valkāt seja maskas sabiedriskajā transportā.

Tiesības, brīvības un vienlīdzīgas iespējas

Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja 15. un 16. februārī izskatīja Makao trešo periodisko ziņojumu par to, kā tiek īstenots Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Vēlāk 22. martā komiteja publicēja savus noslēguma apsvērumus¹.

Komiteja mudināja Makao “izveidot neatkarīgu valsts cilvēktiesību institūciju ar plašām pilnvarām saskaņā ar principiem, kas attiecas uz valsts iestāžu statusu cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības jomā.” Komiteja arī mudināja Makao grozīt likumu par vardarbību ģimenē, lai tajā iekļautu viendzimuma pārus. Tā arī mudināja Makao attiecināt minimālās algas aizsardzību uz palīgiem mājāsaimniecībā un pieņemt tiesību aktus, lai reglamentētu tiesības veidot arodbiedrības un pievienoties tām, kā arī tiesības streikot.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja 12. maijā pārskatīja trešo Makao periodisko ziņojumu par to, kā tiek īstenota Konvencija par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu. Komiteja 31. maijā publicēja noslēguma apsvērumus².

Komiteja mudināja Makao uzlabot pierādījumu vākšanu gadījumos, kad ir aizdomas par vardarbību ģimenē, kā arī nodrošināt patvērumu sievietēm, kas cietušas no vardarbības ģimenē. Tā ieteica Makao nodrošināt pret sievietēm vērstas ar dzimumu saistītas vardarbības rezultātīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, kā arī vainīgo pienācīgu sodīšanu. Komiteja arī ieteica Makao vākt datus par Sociālās labklājības biroja sniegto aizsardzības un palīdzības pasākumu izmantošanu un tiesnešu piespriešajiem sodiem.

Saistībā ar **darba ņēmēju tiesībām** Likumdošanas asambleja 16. janvārī pirmajā lasījumā pieņēma Arodbiedrību likumu. Neviens no likumdevējiem pret to nebalsoja, taču vairāki Likumdošanas asamblejas locekļi kritizēja likumprojektu par to, ka “ir būtiski samazinājušās darba ņēmēju tiesības un garantijas”, un uzskatīja to par “nepilnvērtīgu”. Kopš tā laika Likumdošanas asamblejas Otrā pastāvīgā komiteja pārskata šo likumprojektu. Komitejas priekšsēdētājs *Chan Chak Mo* 2023. gada 27. jūnijā paziņoja, ka likumprojekts tiks nosūtīts asamblejai turpmākai pārskatīšanai plenārsēdē līdz 2023. gada 15. augustam. Līdz 2023. gada 31. decembrim likumprojekts vēl nebija atjaunināts.

Tika apstiprināta minimālās algas likuma pārskatīšana, palielinot minimālo algu no 32 MOP (3,73 EUR) stundā līdz 34 MOP (3,97 EUR) stundā.

Pulcēšanās brīvība joprojām ir ierobežota. Drošības sekretārs 3. maijā paziņoja, ka bija “neloģiski” pielīdzināt 1. maija protestu brīvai Makao, norādot, ka politiskie protesti nav saistīti ar Makao dzīvotspēju. Stieņu locīšanas nozares darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs

¹ <https://digitallibrary.un.org/record/4007077>.

²

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FCHN%2FCO%2F9&Lang=en.

5. maijā atklāja, ka uz viņu izdarītā spiediena dēļ viņam bija jāatsauc pieteikums protesta rīkošanai Starptautiskajā strādnieku dienā — 1. maijā. Arodbiedrības priekšsēdētājs sacīja, ka civildrēbēs ģērbti policisti bija dienām ilgi viņam sekojuši, kamēr citi mudināja viņu rīkoties sabiedrības interesēs.

Au Kam San, kas ir viens no izformētās Makao Demokrātiskās attīstības savienības līderiem, kura ik gadu 4. jūnijā organizēja vigīliju Tianaņmeņa slaktiņa atcerei, informēja medijus, ka publiski atceres pasākumi vairs netiks rīkoti. Tā kā valdība 2022. gadā gatavojās grozījumiem Nacionālās drošības likumā, sākās šīs arodbiedrības izformēšana, un tas uzsver, cik trausla ir biedrošanās brīvība Makao.

Preses brīvība joprojām bija ierobežota. Makao Žurnālistu asociācija 1. septembrī paziņoja, ka policija ir vienkāršojusi saistībā ar nelaimes gadījumiem sniegto informāciju, apgrūtinot žurnālistu iespējas spriest par to nozīmīgumu un aktualitāti.

Pagājušajā gadā pilsoniskās sabiedrības locekļi ir mēģinājuši palielināt sabiedrības izpratni par *LGBTI+* personu tiesībām. No 3. līdz 12. februārim notika pirmais Makao Starptautiskais kvīru filmu festivāls.

ASV Valsts departaments 15. jūnijā publicēja savu ikgadējo ziņojumu par cilvēku tirdzniecību. Makao joprojām bija iekļauta 3. līmeņa grupā. Tās iestādes noraidīja ziņojumu, norādot, ka tas “atkal ir balstīts uz izdomātu informāciju un datiem” un ka tajā ir izteikts “patvaļīgs spriedums” par Makao centieniem novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību.

II. Ekonomikas attīstība

Makao IKP 2023. gada pirmajos trīs ceturkšņos **palielinājās** par 77,8 %³ salīdzinājumā ar attiecīgo periodu iepriekšējā gadā līdz 253 miljardiem MOP (28,7 miljardiem EUR)⁴. Tas bija par 22,6 % mazāk nekā tajā pašā laikposmā 2019. gadā, kas liecina par to, ka Makao ekonomika vēl nav atgriezusies tajā līmenī, kāds tas bija pirms Covid-19 pandēmijas. Tās IKP 2022. gadā samazinājās par 26,8 %.

Oktobrī Starptautiskais Valūtas fonds prognozēja, ka Makao ekonomika visa 2023. gada laikā pieaugs par 27,2 %⁵. Tas bija lielākais Starptautiskā Valūtas fonda prognozētais pieaugums Āzijas valstīs ar augstiem ienākumiem, kas skaidrojams ar lielo samazinājumu iepriekšējos gados.

Izaugsmi 2023. gadā veicināja stingro Covid-19 ierobežojumu atcelšana Makao un kontinentālajā Ķīnā un ar to saistītā tūristu atgriešanās. Gada laikā Makao apmeklēja 28,3 miljoni cilvēku (67,5 % no kontinentālās Ķīnas). Tas ir pieaugums no 5,7 miljoniem 2022. gadā, bet vēl aizvien ir par 28 % mazāks nekā 2019. gadā, kad Makao apmeklēja 39,4 miljoni cilvēku. Vidējais viesnīcu noslogojums 2023. gadā bija 81,2 % salīdzinājumā ar 38,5 % 2022. gadā, bet tas joprojām bija zemāks par 90,1 % 2019. gadā.

³ Avots: Makao Īpašās Pārvaldes Apgabala (ĪPA) valdības Statistikas un tautas skaitīšanas dienests.

<https://www.dsec.gov.mo/en-US/Statistic?id=901>.

⁴ Valūtas maiņas kurss 2023. gada decembrī,

https://commission.europa.eu/funding-tenders/procedures-guidelines-tenders/information-contractors-and-beneficiaries/exchange-rate-infoeuro_en.

⁵ “World Economic Outlook”, Starptautiskais Valūtas fonds,

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/10/10/world-economic-outlook-october-2023>.

Makao ekonomikas izaugsmi visvairāk veicināja **azartspēles un ar tām saistītās nozares**, lielā mērā pateicoties tūristiem. Ieņēmumi no azartspēlēm 2023. gadā palielinājās līdz 183,7 miljardiem MOP (20,8 miljardiem EUR), kas ir vairāk par 42,8 miljardiem MOP 2022. gadā, bet par 37,4 % mazāk nekā 293,3 miljardi MOP (33,2 miljardi EUR) 2019. gadā.

Bezdarba līmenis 2023. gadā bija 2,7 % salīdzinājumā ar 3,7 % 2022. gadā un 1,7 % pirms pandēmijas.

Inflācija saglabājās zema — vidējais vispārējais patēriņa cenu indekss pieauga par 0,9 %.

Pateicoties ekonomikas atlabšanai, Makao fiskālā situācija ievērojami uzlabojās. Pirmajos 2023. gada 11 mēnešos valdība reģistrēja fiskālo pārpalikumu 22,1 miljarda MOP (2,5 miljardu EUR) apmērā, un 2022. gadā tajā pašā periodā tika reģistrēts deficīts 21,0 miljarda MOP (2,4 miljardu EUR) apmērā. Fiskālās rezerves novembra beigās sasniedza 573,5 miljardus MOP (65 miljardus EUR), kas ir par 2,6 % vairāk nekā attiecīgajā periodā iepriekšējā gadā, bet par 2,8 % mazāk nekā pirms pandēmijas. Rezerves ir pietiekamas, lai segtu valsts izdevumus sešus gadus.

Ārvalstu tiešie ieguldījumi Makao 2022. gadā sasniedza 367 miljardus MOP (41,6 miljardus EUR), kas ir par 5,8 % vairāk nekā iepriekšējā gadā. Valsts lielākie ĀTI avoti bija Honkonga un kontinentālā Ķīna — attiecīgi 42,4 % un 37,4 % no kopējā apjoma (izņemot ieguldījumus no ārzonas centriem).

Ekonomikas politika

Ekonomikas jomā galvenās amatpersonas **ikgadējā politikas uzrunā** novembrī galvenā uzmanība tika pievērsta ekonomikas atveseļošanai un turpmākai ekonomikas dažādošanai un integrācijai Lielā liča apgabalā. Iedzīvotāji joprojām gūst labumu no 2008. gadā ieviestās Pārticības sadales programmas (*Wealth Partaking Scheme*), kuras ietvaros Makao pastāvīgie iedzīvotāji saņem 10 000 MOP (1133 EUR), bet iedzīvotāji, kuri nav pastāvīgie iedzīvotāji — 6000 MOP (680 EUR). Lai veicinātu dzimstību, vecākiem tiks izmaksāts bērna piedzimšanas pabalsts 5418 MOP (614 EUR) apmērā. Valdība arī attīsta jaunu infrastruktūru, tajā skaitā transporta savienojumu ar Hencjinu, vēl vienu tiltu, kas savienos Makao ar Taipas salu, un valsts mājokļus, kā arī paplašina Makao starptautisko lidostu.

Makao **ekonomikas dažādošanas stratēģijas** mērķis ir attīstīt tādas nozares kā ar azartspēlēm nesaistīts tūrisms, semināru un izstāžu rīkošana (sanāksmes, motivējoši braucieni, konferences un izstādes (*MICE*)), veselības aprūpe (arī Ķīnas tradicionālā medicīna), finanšu pakalpojumi, zinātne un tehnoloģijas, tirdzniecība, kultūra un sports. Novembrī valdība nāca klajā ar attīstības plānu atbilstoši ekonomikas dažādošanai (2024.–2028. gadam), kurā izklāstīta politika un iniciatīvas, lai līdz 2028. gadam panāktu, ka ar azartspēlēm nesaistītu nozaru ieguldījums sasniedz 60 % no IKP. Pēc Makao azartspēļu uzņēmumu reformas pagājušajā gadā azartspēļu uzņēmumu īpašniekiem bija jāapņemas veikt ieguldījumus, kas nav saistīti ar azartspēlēm, atbilstoši diversifikācijas stratēģijai. Savā politikas uzrunā galvenā amatpersona paziņoja, ka valdība panāks, ka azartspēļu uzņēmumu īpašnieki īsteno savus ieguldījumu plānus. Saskaņā ar nozares sniegto informāciju šķērslis ekonomikas dažādošanai ir daudzveidīga talantu fonda trūkums Makao. Savā uzrunā galvenā amatpersona ierosināja veidus, kā risināt šo problēmu, iekļaujot arī pasākumus starptautisko talantu piesaistīšanai.

Finanšu pakalpojumu jomā pārvaldes iestāžu mērķis ir izveidot vietēja mēroga obligāciju tirgu (tai skaitā zaļās obligācijas un Ķīnas kontinentālās daļas iestāžu un uzņēmumu obligāciju kotēšanu), attīstīt bagātības pārvaldības un finanšu līzinga darbības, investīciju banku pakalpojumus un pārrobežu norēķinus juaņās. Lai stimulētu nozares izaugsmi, 2023. gadā tika grozīts finanšu sistēmas tiesiskais regulējums. 2023. gada septembrī Makao emitēto vai kotēto neatmaksāto obligāciju vērtība sasniedza 447 miljardus MOP (50,6 miljardus EUR). Saskaņā ar galvenās amatpersonas politikas uzrunu Makao par prioritāti noteiks obligāciju tirgus attīstīšanu, turpinās grozīt noteikumus (tajā skaitā pieņems jaunu Vērtspapīru likumu), veicinās finanšu tehnoloģiju attīstību un apsvērs iespēju ieviest nodokļu atvieglojumus aktīvu pārvaldīšanas uzņēmumiem.

Vides politikas jomā tika uzsākta elektrotransportlīdzekļu izmantošanas veicināšanas programma, tika aizliegts ievest vienreizlietojamus nenoārdāmus plastmasas galda piederumus, kā arī notiek atkritumu sadedzināšanas centra un pārtikas atkritumu apstrādes centra būvniecība.

Ekonomiskā integrācija ar kontinentālo Ķīnu

Attiecībā uz kontinentālo Ķīnu Makao uzskata sevi par tūrisma un atpūtas centru (kas iekļauj arī vairākus tūrisma galamērķus Lielā līča apgabalā) un attīstās kā uzņēmējdarbības un finanšu pakalpojumu centrs, jo īpaši starp kontinentālo Ķīnu un portugāļu valodā runājošām valstīm.

Guandunas un Makao intensīvās sadarbības zona ir aptuveni 100 kvadrātkilometru liela teritorija, kas atrodas Hencjinas provincē kontinentālajā Ķīnā un ko kopīgi pārvalda Guanduna un Makao⁶. Tās mērķis ir veicināt Makao ekonomikas dažādošanu un tās ekonomisko un juridisko integrāciju kontinentālajā Ķīnā un Lielā līča apgabalā.

2023. gadā tika izstrādāta politika turpmākai integrācijas veicināšanai. Tā ietver atļauju izsniegšanu un juridisko pakalpojumu klastera (ko veido deviņas valsts juridisko pakalpojumu iestādes, kas sniedz juridiskos pakalpojumus uzņēmumiem un iedzīvotājiem) darbības uzsākšanu. Tika pabeigts dzīvojamo ēku projekts ("Makao jaunā apkaime"), kurā ir 4000 dzīvojamo vienību, komercietelpas un citi objekti. Savā politikas uzrunā Makao galvenā amatpersona ierosināja ciešāk saskaņot Makao un Hencjinas noteikumus un politiku. Tas ietver pasākumus cilvēku, preču un kapitāla plūsmas veicināšanai, kopīgu semināru un izstāžu organizēšanu un sadarbību tradicionālo Ķīnas medicīnas tehnoloģiju jomā.

III. Attiecības starp Makao un kontinentālo Ķīnu

Nacionālā tautas kongresa un Ķīnas Tautas politiskās konsultatīvās konferences ikgadējās plenārsēdēs, kas pazīstamas kā "divas sesijas", 2023. gada martā notika Ķīnas valdības nomaiņa. Rezultātā mainījās personāls, kas strādā ar Makao.

Komunistiskās partijas Politbiroja pastāvīgās komitejas loceklis *Ding Xuexiang* kļuva par premjerministra vietnieku un Honkongas un Makao lietu centrālās vadības grupas vadītāju. Bijusī galvenā amatpersona *Edmund Ho* saglabāja vietu valdībā, kļūstot par Ķīnas Tautas politiskās konsultatīvās konferences priekšsēdētāja vietnieku.

⁶ Guandunas un Makao intensīvās sadarbības zona atrodas kontinentālās Ķīnas pilsētas Džuhai (*Zhuhai*) dienvidu malā. Šo zonu no Makao atdala tikai neliela ūdens josla, un tās abas savieno tilts.

Likumdošanas asamblejas priekšsēdētājs *Kou Hoi In* 11. martā nomainīja amatā *Ho Iat Seng* kā Makao vienīgais pārstāvis Nacionālā tautas kongresa Pastāvīgajā komitejā. *Ho Iat Seng* 2019. gadā atkāpās no amata, lai kandidētu uz galvenās amatpersonas amatu.

Hainaņas provinces Sanšas militārā garnizona komandieris *Yu Changjiang* 6. aprīlī tika iecelts par Ķīnas Tautas atbrīvošanas armijas garnizona komandieri Makao.

Līdztekus šīm izmaiņām Pekina 16. martā paziņoja par savu plānu pārņemt Honkongas un Makao lietu biroju Valsts padomes paspārnē, pārceļot to uz Ķīnas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas Honkongas un Makao lietu darba biroju. Jaunā biroja tīmekļa vietnē 27. oktobrī bija uzskaitīti 11 tā galvenie pienākumi, tajā skaitā Makao un Honkongas lietu saskaņošanas konsolidācija, svarīgu jautājumu izpētes un izmeklēšanas uzraudzība, galveno amatpersonu atbildības palielināšana centrālās valdības priekšā, kā arī konstitūcijas un nacionālās drošības stiprināšana.

No 23. maija līdz 26. maijam Makao apmeklēja Honkongas un Makao lietu darba biroja direktors *Xia Baolong*. Sava apmeklējuma laikā, kas ilga četras dienas, *Xia Baolong* piedalījās vairāk nekā 30 sanāksmēs un pasākumos. Pasākumos piedalījās valdības amatpersonas, tiesu un likumdošanas iestāžu darbinieki, patriotiski noskaņoti aktīvisti, vietējie Nacionālā tautas kongresa un Ķīnas Tautas politiskās konsultatīvās konferences locekļi, kā arī tieslietu, finanšu un izglītības nozares pārstāvji. *Xia Baolong* apmeklēja arī universitātes, pētniecības un izstrādes bāzes un medicīnas iestādes.

Februārī drošības sekretārs paziņoja, ka ir jāpanāk vienošanās ar kontinentālo daļu par tiesu iestāžu sadarbību, kas paredzētu iespēju izdot personas, kuras apsūdzētas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Jaunie Guandunas-Makao intensīvās sadarbības zonas noteikumi stājās spēkā 1. martā. Saskaņā ar Guandunas provinces Tautas kongresa Pastāvīgās komitejas sniegto informāciju noteikumi ir izklāstīti astoņās nodaļās un aptver sešas jomas: pārvaldi; plānošanu, būvniecību un apsaimniekošanu; rūpniecības attīstību; Makao iedzīvotāju dzīves un darba atvieglošana šajā zonā; Hencjinas un Makao integrācijas veicināšanu; un tiesisko aizsardzību.

IV. Makao divpusējās attiecības un sadarbība 2023. gadā

Mērķis 1992. gada Nolīgumam par tirdzniecību un sadarbību starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Makao bija vēl vairāk stiprināt attiecības starp ES un Makao. Nolīgums attiecas uz sadarbību tirdzniecības, ekonomikas, zinātnes un tehnoloģiju jomā.

ES un Makao Apvienotā komiteja ir platforma dialogam starp Makao un ES vairākās jomās. Pēdējā **Apvienotās komitejas sanāksme** notika 2019. gadā. Tomēr vizīšu apmaiņa ar Makao atsākās tikai 2023. gadā.

Februārī ES biroja vadītājs apmeklēja Makao pirmo reizi divarpus gadu laikā.

Makao galvenā amatpersona, apmeklējot Eiropu, 27. aprīlī tikās ar Eiropas Ārējās darbības dienesta Ekonomikas un globālo lietu ģenerālsekretāra vietnieku.

ES birojs kopā ar Makao Eiropas Tirdzniecības kameru 23. novembrī rīkoja tirdzniecībai un ilgtspējai veltītu pasākumu “Makao zaļais ceļš”. Makao ekonomikas un finanšu sekretārs tajā uzstājās ar galveno runu.

2023. gadā **ES joprojām bija Makao lielākā preču tirdzniecības partnere**, apsteidzot kontinentālo Ķīnu un veidojot 29 % no Makao kopējā tirdzniecības apjoma.

Pamatojoties uz *Eurostat* datiem, **ES divpusējā preču tirdzniecība ar Makao 2023. gada pirmajos 11 mēnešos sasniedza 1036 miljonus EUR**. ES eksportēja uz Makao lielākoties luksuspriekšmetus, ādas izstrādājumus, apģērbus, pulksteņus un juvelierizstrādājumus.

ES joprojām bija ceturtais lielākais ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) avots Makao 2022. gadā (izņemot ārzonās centrus), atpaliekot vien no Honkongas, Ķīnas kontinentālās daļas un ASV. Saskaņā ar Makao oficiālajiem statistikas datiem 2022. gadā ES ieguldījumi veidoja 5,5 % no kopējiem ĀTI (izņemot ārzonās centrus). Saskaņā ar *Eurostat* datiem ES ĀTI Makao 2022. gada beigās veidoja 1,52 miljardus EUR⁷, savukārt Makao ĀTI ES sasniedza 1,86 miljardus EUR.

⁷ *Eurostat* statistikas dati,
<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.